herpy

GECKOR

Iranian fat-tailed gecko

Eublepharis angramainyu

En stor, nattaktiv markgecko från bergen i Irak, Iran, Syrien och Turkiet, med ljusa och mörka band, en fet svans och rörliga ögonlock. Den är den största arten i släktet och nära släkt med *Eublepharis macularius*, men betydligt ovanligare i terrarier, och det finns bara få dokumenterade erfarenheter av den i fångenskap.

Familj: Eublepharidae Tidigare namn: *Eublepharis ensafi*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**20-30 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**100-186 g**
Livslängd	**15-20 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Klipplevande och marklevande**
Biotop	**Halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 45 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**28-32 °C**
Värmeplats	**34-36 °C**
Temperatur, natt	**25-26 °C**
Luftfuktighet	**50-60 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24 mån.**
Kullstorlek	**2 ägg**
Inkubation	**35-89 dagar** vid 26-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Ej listad**
EU-bilaga	**Ej listad**
IUCN	**Kunskapsbrist (DD)**

Om arten

Eublepharis angramainyu är en kraftig, markbunden gecko med ögonlock, en tjock svans och en kropp täckt av små knölar. Grundfärgen är gul, och från nacken och ner över svansen löper en ljus rand som på var sida flankeras av brunlila band. Huvudet är ljust med ett nätliknande mönster av mörka, tjocka streck. Hos nykläckta ungar är teckningen en annan än hos de vuxna: ryggen har bara tre mörka tvärband, som bleknar när djuret växer och får sitt vuxenmönster. Färger och teckning varierar från trakt till trakt.

Arten beskrevs 1966 av Steven Anderson och Alan Leviton utifrån ett fynd i sydvästra Iran. Det vetenskapliga artnamnet syftar på Angra Mainyu, ondskans och mörkrets ande i zoroastrismen, och anspelar på djurets nattaktiva levnadssätt. Länge räknades djuren till *Eublepharis macularius*. En art som beskrevs 1986 som *Eublepharis ensafi* räknas i dag som densamma som *E. angramainyu*. De två arterna kan korsas, och avkomman är livskraftig och kan själv få ungar, men hybrider bör inte användas i avel.

Den blir 20-30 cm inklusive svans, och svansen utgör omkring 40 % av längden. Storleken beror på trakten, och de största djuren kommer från provinsen Ilam i Iran. Honorna är mindre än hanarna och väger ungefär 100-150 g, hanarna ungefär 140-186 g. Hanarna har 11-17 porer framför kloaken, ordnade som ett omvänt V, medan honornas porer är svaga. Knölarna i huden kan avge en vätska som kan ge domningar, smärta och svullnad om den kommer på huden, så tvätta händerna efter hantering.

Hotad kan geckon resa sig högt på tårna, väsa eller pipa högt och kasta av svansen. Svansen växer ut igen, men får en onormal form.

Utbredning och livsmiljö

Eublepharis angramainyu förekommer i nordöstra Syrien, norra Irak, västra och sydvästra Iran och i Turkiet. Typlokalen ligger i den iranska provinsen Khuzestan, längs vägen mellan Masjed Soleyman och Batwand. I Iran finns arten bland annat i Zagrosbergen. I sydöstra Turkiet är den bara känd från två lokaler, och förekomsten där räknas fortfarande som osäker.

Utbredningen är förhållandevis liten, och de bestånd som finns kvar antas vara små och uppsplittrade. Arten kan vara talrik lokalt, men sammantaget har antalet minskat, och på de två turkiska lokalerna är den extremt sällsynt. Djur har samlats in för internationell handel, och bristande kunskap om bestånden är i sig ett hot.

> **Naturlig utbredning:** Irak, Iran, Syrien och Turkiet.

LIVSMILJÖ

Arten lever i halvtorra bergstrakter på 300-1.000 meters höjd, där det nästan inte finns någon vegetation utöver säsongsbetonat jordbruk. Djuret är markbundet och nattaktivt. På dagen håller det sig gömt i djupa springor och i gipsgrottor med gott om vatten.

Klimatet är kontinentalt med varma, torra somrar och svalare vintrar. Exakta mätningar av temperatur och luftfuktighet på de enskilda livsmiljöerna är inte dokumenterade. Utifrån det som är känt om arten är det rimligt att efterlikna en torr yta med djupa, fuktigare gömställen där djuret kan dra sig undan på dagen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 45 cm (längd × bredd × höjd). Måttet är en uppskattning utifrån den nära släktingen *Eublepharis macularius*, som behöver minst 90 × 45 × 45 cm; *E. angramainyu* är tydligt större och tyngre. Golvytan är viktigast, eftersom djuret lever på marken. Större är alltid bättre.

Inred med minst två gömställen med olika temperatur, ett på den varma sidan och ett på den kalla, till exempel av bamburör, sten och kork. Dessutom behövs ett fuktigt gömställe med fuktig mossa (se avsnittet om fukt), en vattenskål och plattor av skiffer eller flat sten som kan ta upp värme. Som bottensubstrat passar lera eller en fast, naturlig blandning av jord utan gödning, sand och lera, gärna så djup att djuret kan gräva. Enbart fin sand och lösa barkbitar är inte att föredra, särskilt inte till ungar. Ungar hålls enskilt eller två och två i små lådor med papper som botten.

Terrariet ska ha god ventilation, till exempel ett nätlock.

TEMPERATUR

Arten hålls varmare än *Eublepharis macularius*. På dagen ska det vara 28-32 °C i terrariet med en varm plats under en spotlampa på omkring 60 W. Den varmaste platsen på 34-36 °C är lånad från släktingen. På natten hålls 25-26 °C. Ljus och värme är tända 12 timmar per dygn.

En sval viloperiod på vintern är inte beskriven för arten i fångenskap. Klimatet i utbredningsområdet har svalare vintrar, men hur kallt djuren bör hållas är inte dokumenterat.

Använd en halogen- eller glödlampa över terrariet som huvudvärme, så att djuret kan värma sig som i solen, och styr den med en termostat. Värmestenar och värmematter utan termostat kan ge brännskador. Undvik färgade nattlampor, som stör djurets dygnsrytm. Mät yttemperaturen med en digital termometer eller en infraröd termometer, inte bara luften.

Läs mer: Värme och temperatur

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten hålls på 50-60 % genom att spraya terrariet två gånger om dagen. Det är mer än de 30-40 % som rekommenderas för *Eublepharis macularius*. Se till att ventilationen är god, så att luften inte blir stillastående. Ständigt blött substrat kan göra djuret sjukt.

Vid hudömsning behöver djuret ett fuktigt gömställe, till exempel en låda med fuktig mossa. Placera det mitt i eller mot den svalare änden. Ha alltid färskt vatten i en stabil skål som är så låg att djuret inte kan drunkna. Tillsätt inte vitamindroppar i vattnet.

LJUS OCH UVB

Djuret är nattaktivt, men en fast dygnsrytm med 12 timmars ljus hjälper det att hålla reda på dag och natt och främjar aptiten.

UVB är inte nödvändigt för vuxna djur när de får kalk med D3, men ungar bör ha ett fullspektrumrör med UVB. Väljer du UVB till vuxna djur, använd ett svagt rör för skuggdjur (Ferguson-zon 1), ge gott om skugga och byt röret varje år. Undvik blått ljus och färgade nattlampor, som stör djurets rytm.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

UTFODRING

Eublepharis angramainyu är en opportunistisk köttätare. I naturen tar den bland annat gräshoppor, skorpioner, skalbaggar, spindlar och små ödlor. I fångenskap fungerar de flesta foderinsekter: syrsor, kackerlackor, mjölmaskar och silkesmaskar, som ges växelvis för att få varierad näring. Vaxmasklarver och stora mjölmaskar är feta och ges bara som godbit, högst en gång i veckan.

Vuxna djur får omkring 5 syrsor per djur 2-3 gånger i veckan och dessutom 5 kackerlackor en gång i veckan. Dräktiga honor och honor som just har lagt ägg kan få en liten mus en gång i veckan. Ungar får 5 lagom stora syrsor 5 gånger i veckan. Låt inte insekter bli kvar i terrariet hela dagen, eftersom syrsor kan bita det sovande djuret. Fånga inte insekter i trädgården, eftersom de kan göra djuret sjukt.

Ge foderinsekterna en näringsrik kost minst 24 timmar innan de används. Pudra insekterna med kalk vid varje utfodring, och ställ dessutom in en skål med kalkpulver med D3 i terrariet. Ett multivitamin med vitamin A (retinol) en gång i veckan till ungar och varannan vecka till vuxna är lånat från *Eublepharis macularius*. Det är normalt att djuret slutar äta i veckor, till exempel under parningstiden, så länge vikten är stabil.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Arten lever ensam, och det är inte dokumenterat hur väl den trivs med artfränder. Hos den nära släktingen *Eublepharis macularius* kan djur som hålls tillsammans förlora svansar, få djupa bett och i värsta fall brutna ben, särskilt hanarna, och detsamma är rimligt att förvänta här. Säkrast är att hålla varje djur för sig och bara sätta ihop djuren när de ska avlas.

Arten är stor och kan försvara sig. Hotad reser den sig på tårna, väser eller piper och kan bita eller vira svansen om en angripare. Låt nya djur komma till ro i ett par veckor, och hantera dem bara lugnt och lågt över golvet. Ta aldrig tag i svansen. Tvätta händerna före och efter att du rört djuret, eftersom huden kan avge en irriterande vätska. På grund av de få erfarenheterna och artens storlek passar den bäst för den som redan har haft andra geckor.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna känns igen på 11-17 porer framför kloaken, som är ordnade som ett omvänt V och är tydliga. Hos honorna är porerna svaga. Djuren kan börja föröka sig när de är ungefär två år gamla, och de nykläckta ungarna växer snabbt tills de är fullvuxna efter tre till fyra år. Honor bör inte användas i avel förrän de har nått sin fulla vikt, eftersom äggläggningen tär hårt på honans kalkreserver.

PARNING

Det finns bara få dokumenterade uppgifter om avel med *Eublepharis angramainyu* i fångenskap. I naturen läggs äggen mest i maj och juni, och djuren lägger flera kullar per år. En sval, kortare period på vintern, som den närbesläktade *Eublepharis macularius* får, kan hjälpa till att få djuren i avelsstämning, men det är inte dokumenterat för den här arten.

Sätt hanen hos honan i hennes terrarium och håll utkik de första nätterna. Parningen kan verka våldsam, och hanen biter honan i nacken. Skilj djuren åt om honan skadas. Kom ihåg att korsning med *E. macularius* ger livskraftig avkomma, så para inte de två arterna.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger kullar på två ägg, flera gånger om året och oftast i maj och juni. Ett exakt antal kullar per år eller ett exakt intervall mellan läggningarna är inte dokumenterat. Ställ in en äggläggningslåda med lätt fuktig vermikulit eller kokosmull i terrariet, till exempel en plastlåda med ett hål i locket, så att honan inte lägger äggen på terrariets botten.

Ge henne gott om kalk och insekter under hela säsongen, och låt henne ha ett fritt gömställe för sig själv. Är hon markant avmagrad bör du avbryta aveln och låta henne vila.

INKUBATION

Inkubationen är inte dokumenterad för *Eublepharis angramainyu*. Siffrorna i faktarutan är lånade från den nära släktingen *Eublepharis macularius*: 26-32 °C och 35-89 dagar, kort vid hög och lång vid låg temperatur. Hos *E. macularius* avgör temperaturen könet, men det är inte undersökt för den här arten, så behandla alla temperaturer som osäkra.

Flytta äggen försiktigt över till en liten, tät låda med lätt fuktig vermikulit eller perlit utan att vända dem. Markera ovansidan med blyerts, lägg äggen halvvägs ner i substratet och ställ lådan i en termostatstyrd inkubator med ett par små lufthål. Ägg som faller ihop, blir gula eller möglar är som regel döda, men låt dem ligga tills du är säker.

Läs mer: Inkubation av ägg

UPPFÖDNING AV UNGAR

Detaljer om uppfödning av ungarna är inte dokumenterade. Ungar av *Eublepharis angramainyu* har ett annat mönster än de vuxna, nämligen tre mörka tvärband på ryggen, som bleknar med åldern. De växer snabbt och når full storlek efter tre till fyra år.

Håll ungarna enskilt eller två och två, och håll ungar från olika kullar åtskilda. En liten plastlåda med papper eller hushållspapper som botten, undervärme, ett par gömställen och ett fuktigt gömställe för hudömsning räcker. Ge små, kalkpudrade insekter 5 gånger i veckan, och väg ungarna varje vecka, så att du märker om någon halkar efter. Flytta upp dem i större terrarium allteftersom de växer.

Hälsa och vanliga misstag

Det finns bara få uppgifter om sjukdomar hos *Eublepharis angramainyu* i fångenskap. Felen nedan är de typiska hos nära besläktade geckor med samma levnadssätt och måste förväntas även här:

- Hudömsningsproblem, där gamla hudrester sitter fast på tår och svansspets och kan snöra av dem. Ett fuktigt gömställe och ljummet vatten för att lösa upp resterna förebygger det.
- Metabolisk skelettsjukdom (rakit) vid för lite kalk, D3 eller UVB, med mjuka käkar, krokiga lemmar och darrningar. Det kan drabba både ungar och vuxna. Pudra alla insekter, ha alltid kalk med D3 framme och ge mer UVB och kalk vid de första tecknen. Sök veterinär.
- Tarmstopp, om djuret sväljer fint substrat, lösa barkbitar, mossa eller papper. Golvet ska vara stabilt, och gömställena får inte fyllas med material som djuret kan svälja.
- Luftvägsinfektioner vid blött substrat och dålig ventilation, med väsande andning och slem.
- Förlorade svansar efter hantering eller slagsmål. Det är inte farligt, men svansen växer ut med onormal form.
- Utsvältning och viktminskning, om fodret inte är varierat eller djuret blir stressat.

Väg djuret varje vecka och skriv ner vikten. En plötslig viktminskning är ofta det första tecknet på sjukdom, eftersom reptiler döljer att de är sjuka. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, inte äter på flera veckor eller ser slapp ut.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.